

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **V.**, bývajúcej v R., zastúpenej JUDr. L., advokátom so sídlom v L., proti žalovanému **S.**, so sídlom v R., IČO: X., zastúpenému JUDr. L., advokátom so sídlom v R., **o určenie trvania nájomného vzťahu**, vedenej na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 5 C 218/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo 17. júna 2009 sp. zn. 6 Co 18/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo 17. júna 2009 sp. zn. 6 Co 18/2009 a rozsudok Okresného súdu Ružomberok z 18. novembra 2008 č.k. 5 C 218/2008-46 **z r u š u j e** a konanie v tejto veci **z a s t a v u j e**.

Žalobkyňa je povinná zaplatiť žalovanému do 3 dní náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania vo výške 426,14 € do rúk JUDr. L., advokáta so sídlom v R..

Žalovanému nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa v konaní domáhala určenia, že medzi žalovaným ako prenajímateľom a ňou ako nájomníčkou trvá nájomný vzťah k 3-izbovému bytu č. 2 na prízemí bytového domu súp. č. X. na ulici I. (ďalej len „byt“). Na odôvodnenie žaloby uvádzala, že 17. júna 1981 bol byt pridelený do osobného užívania S.; právny vzťah osobného užívania bytu sa neskôr zmenil na nájom bytu (§ 871 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Keďže S. porušoval povinnosti vyplývajúce z nájomného vzťahu tým, že nezaplatil nájomné a úhrady za plnenia poskytované v súvislosti s užívaním bytu, dal mu žalovaný ako prenajímateľ podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka výpoveď z nájmu bytu (doručená mu bola 22. júla 2005)

s tým, že výpovedná lehota začína plynúť prvým dňom kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola výpoveď doručená. S. bol v tom čase v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov (bol nezamestnaný a staral sa o starú a chorú matku), preto sa výpovedná lehota, v ktorej mal zaniknúť právny vzťah nájmu, predĺžila o ochrannú lehodu 6 mesiacov (§ 711 ods. 5 Občianskeho zákonníka). Tým, že S. pred uplynutím tejto lehoty zložil do pokladnice žalovaného sumu 85 111 Sk, ktorou úplne uhradil dlhy voči nemu, zanikol dôvod výpovede z nájmu bytu a právny vzťah nájmu bytu medzi nimi trval aj naďalej. Keď S. zomrel, jeho univerzálnou právnou nástupkyňou sa stala M.; prešlo na ňu tiež členstvo v družstve a právo nájmu bytu (§ 706 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Žalovaný ju ale odmietol považovať za členku družstva a nájomníčku bytu, pričom svoje odmietavé stanovisko odôvodňoval tým, že S. nebol v čase smrti nájomcom bytu. M. zomrela 29. apríla 2008 a jej univerzálnou právnou nástupkyňou sa stala žalobkyňa, na ktorú prešlo aj členstvo v družstve a právo nájmu bytu (§ 706 ods. 3 Občianskeho zákonníka). Žalobkyňa sa domáhala určenia trvania právneho vzťahu nájmu bytu z dôvodu, že žalovaný napriek tomu popiera, že by medzi nimi existoval tento právny vzťah.

Okresný súd Ružomberok rozsudkom z 18. novembra 2008 č.k. 5 C 218/2008-46 určil, že medzi žalovaným a žalobkyňou trvá právny vzťah nájmu bytu. Žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobkyňi do 3 dní náhradu trov konania 9 839,10 Sk. Na odôvodnenie výroku vo veci samej uviedol, že v tomto konaní ako predbežnú riešil otázku, či S. ako právny predchodca žalobkyne (ne)bol v čase doručenia výpovede z nájmu bytu v hmotnej núdzi z objektívnych dôvodov. Dodal, že táto otázka nebola riešená v konaní o vypratanie bytu vedenom na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 5 C 381/2005, v ktorom bola S. rozsudkom z 27. januára 2006 č.k. 5 C 381/2005-19 (právoplatným 15. marca 2006) uložená povinnosť vypratať byt do 30 dní. Vykonaným dokazovaním mal súd prvého stupňa preukázať, že v čase doručenia výpovede z nájmu bytu bol S. v stave hmotnej núdze z objektívnych dôvodov. Zaplatením dlžného nájomného v ochrannej lehote (§ 710 ods. 4 Občianskeho zákonníka) došlo podľa § 711 ods. 5 Občianskeho zákonníka k zániku dôvodu výpovede, preto S. bol v čase smrti naďalej členom žalovaného družstva a nájomcom bytu. Jeho smrťou prešlo členstvo v družstve a tiež nájom bytu na M. (§ 706 ods. 3 Občianskeho zákonníka), smrťou ktorej neskôr prešlo členstvo v družstve a tiež nájom bytu na žalobkyňu. O trovách konania rozhodol s poukazom na § 142 ods. 1 O.s.p.

Rozsudok Okresného súdu Ružomberok z 18. novembra 2008 č.k. 5 C 218/2008-46 napadol žalovaný odvolaním, v ktorom uviedol, že S. v určenej lehote nepreukázal, že by bol ku dňu doručenia výpovede z nájmu v stave hmotnej núdze z objektívnych dôvodov (čo je podmienkou predĺženia výpovednej lehoty), a ani do 3 mesiacov nepodal žalobu o určenie neplatnosti výpovede z nájmu bytu (§ 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka). Keďže nebol v čase smrti členom žalovaného družstva ani nájomcom bytu, nemohlo neexistujúce členstvo a nájom prejsť na iné osoby.

Krajský súd v Žiline rozsudkom zo 17. júna 2009 sp. zn. 6 Co 18/2008 odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému do 3 dní náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania 426,14 €. Zmeňujúci výrok odôvodnil tým, že S. nepodal žalobu o určenie neplatnosti výpovede z nájmu bytu (§ 711 ods. 6 Občianskeho zákonníka) a výsledky vykonaného dokazovania nesvedčia o tom, že by prenajímateľovi preukázal v rozhodujúcej lehote [odvolací súd za ňu považoval lehotu 3 mesiacov (§ 710 ods. 3 Občianskeho zákonníka)], že ku dňu doručenia výpovede z nájmu bytu bol z objektívnych dôvodov v hmotnej núdzi. Jeho nájomný vzťah k bytu preto zanikol uplynutím 3-mesačnej výpovednej lehoty. Keďže S. nebol v čase smrti nájomcom bytu, nemohlo dôjsť k prechodu nájmu bytu na M. a neskôr na žalobkyňu. Odvolací súd vzhľadom na to neopodstatnene podanú žalobu zamietol. Výrok o trovách konania odôvodnil poukazom na § 224 ods. 2 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním, v ktorom uviedla, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázala na to, že S. v dobrej viere a v presvedčení o plynutí ochrannnej lehoty podľa § 710 ods. 4 Občianskeho zákonníka uhradil dlžné nájomné, zostal v byte bývať a pravidelne platil nájomné. S prihliadnutím na výsledky vykonaného dokazovania nie je správny právny záver odvolacieho súdu, že S. nepreukázal, že v čase doručenia výpovede z nájmu bol v stave hmotnej núdze z objektívnych dôvodov. Podľa názoru dovolateľky predložené potvrdenia Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Ružomberku o poberaní dávok v hmotnej núdzi dostatočne preukazujú tento stav. Namietla, že výkladom ustanovenia § 710 ods. 4 Občianskeho zákonníka nemožno dospieť k názoru, na ktorom založil odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie. Existenciu hmotnej núdze z objektívnych dôvodov nemusí podľa jej názoru preukazovať len nájomca a k preukázaniu tejto núdze môže dôjsť aj po uplynutí

3 mesačnej výpovednej lehoty. Z týchto dôvodov žiadala napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny. Neopodstatnené dovolanie navrhol zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že rozsudky súdov oboch nižších stupňov treba zrušiť a konanie zastaviť. Tak súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd totiž konali v danej veci napriek tomu, že im v tom bránila prekážka veci právoplatne rozsúdenej.

Doručený rozsudok, ktorý už nemožno napadnúť odvolaním, je právoplatný (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova (§ 159 ods. 3 O.s.p.).

V zmysle § 103 O.s.p. súd kedykoľvek za konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Podľa § 104 ods. 1 veta prvá O.s.p. platí, že ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

Prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*) patrí k procesným podmienkam a jej existencia (zistenie) v každom štádiu konania musí viesť k zastaveniu konania. Táto prekážka nastáva vtedy, ak má byť v novom konaní prejednaná tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Ten istý predmet konania je daný vtedy, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t.j. ak vyplýva z rovnakého skutku). Konanie sa týka tých istých osôb aj v prípade, ak v novom konaní vystupujú právni nástupcovia pôvodných účastníkov konania (či už z dôvodu univerzálnej alebo singulárnej sukcesie). Pritom nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne

procesné postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného, resp. či ten, kto v skoršom konaní vystupoval ako žalovaný, má alebo nemá v novom konaní procesné postavenie žalovaného). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený nesprávne alebo neúplne (a tiež inak).

Právoplatný rozsudok ktorým bolo rozhodnuté o žalobe na plnenie, vytvára prekážku veci právoplatne rozhodnutej voči žalobe o určenie právneho vzťahu alebo práva, ak otázka, či tu právny vzťah je alebo nie je (resp. či tu právo je alebo nie je) bola (musela byť) posúdená pri rozhodovaní o žalobe na plnenie z toho istého právneho vzťahu alebo práva.

Zo spisu vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Ružomberok z 27. januára 2006 č.k. 5 C 381/2005-19, ktorý nadobudol právoplatnosť 15. marca 2006, bola S. (právnemu predchodcovi žalobkyne, vtedy v procesnom postavení žalovaného) uložená povinnosť vypratať byt do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Vzhľadom na to bolo potrebné vyriešiť otázku, či prejednaníu žalobkyňou podanej žaloby o určenie existencie právneho vzťahu nájmu bytu medzi žalobkyňou a žalovaným nebránila prekážka veci právoplatne rozhodnutej. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu tým, že súd (skorším) právoplatným rozsudkom uložil S. povinnosť plniť (v danom prípade vypratať byt), aj bez výslovného vyjadrenia zároveň určil, že neexistuje právny vzťah nájmu bytu, obsahom ktorého by bolo na jednej strane právo S. užívať byt ako nájomca a na strane druhej povinnosť S. umožniť mu výkon práv nájomcu.

V zmysle vyššie podaného výkladu § 159 ods. 3 O.s.p. – čo do posúdenia existencie právneho vzťahu nájmu bytu – išlo v oboch konaniach pred Okresným súdom Ružomberok (tak v konaní vedenom na ňom pod sp. zn. 5 C 381/2005, ako aj v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 218/2008) o tú istú vec tých istých účastníkov, ktorá sa týkala toho istého skutkového deja. Skutočnosť, že na jednej procesnej strane vystupuje v neskoršom konaní právna nástupkyňa účastníka skoršieho súdneho konania, tu nie je právne významná.

Právoplatný rozsudok Okresného súdu Ružomberok z 27. januára 2006 č.k. 5 C 381/2005-19 vydaný v konaní o žalobe na vypratanie bytu vytvoril prekážku veci právoplatne rozhodnutej v konaní o určenie existencie právneho vzťahu nájmu bytu v konaní sp. zn. 5 C 218/2008 Okresného súdu Ružomberok.

Súdy oboch nižších stupňov uvedenú prekážku prehliadli a tým konanie zaťažili procesnou vadou v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p. Na vadu tejto povahy musel vziať dovolací súd zreteľ, i keď nebola v dovolaní namietaná (viď § 242 ods. 1 O.s.p.).

Výskyt niektorej z vád uvedených v § 237 O.s.p. je dôvodom, pre ktorý dovolací súd musí napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť (§ 243b ods. 1 O.s.p.); zistenie, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p., je okrem toho dôvodom pre zastavenie konania (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

So zreteľom na vyššie uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozsudky súdov oboch nižších stupňov a konanie zastavil.

Žalobkyňa z procesného hľadiska zavinila, že sa konanie muselo zastaviť a vznikla jej povinnosť nahradiť trovy tohto konania žalovanému (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 2 O.s.p.). Dovolací súd, vychádzajúc z obsahu spisu, priznal žalovanému v zmysle vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania vo výške 426,14 €. Žalovanému, ktorý v dovolacom konaní nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania, nepriznal náhradu trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. januára 2010

JUDr. Emil F r a n c i s c y , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková